

Posługa teologów świeckich w Kościele (perspektywa teologicznodogmatyczna)

The ministry of lay theologians in the Church
(theological-dogmatic perspective)

KATARZYNA PARZYCH-BLAKIEWICZ

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Wydział Teologii, Polska

kaparz@uwm.edu.pl

ORCID: 0000-0002-7965-9064

Summary: The article deals with the question of the ministry and identity of the lay theologian. They are presented in a dogmatic perspective, formed on the concept of the Church according to *Vaticanum II*. The aim of the study of the selected issue is to complement the state of research formed from studies of various specialities with a theological-systematic reflection. The differences and similarities between lay and clerical theologians were discussed as well as the ecclesial potential of the ministry of the lay theologian. The conclusions pointed to the meaning of this ministry in the activity of the Church *ad extra*. This ministry involves ensuring that the idea of the kingdom of God and God's will for the sanctification of every human being is realised in all spheres of human life and action.

Keywords: lay theologian; laity; theologian; ministry in the Church; the communion of saints

Streszczenie: W artykule podjęto zagadnienie posługi i tożsamości teologa świeckiego. Ukazane są one w perspektywie dogmatycznej, utworzonej na koncepcji Kościoła według *Vaticanum II*. Celem opracowania wybranej kwestii jest uzupełnienie stanu badań, utworzonego z opracowań różnych specjalności, o refleksję teologiczno-systematyczną. Omówiono różnice i podobieństwa między teologiem świeckim a duchownym oraz eklezjalny potencjał posługi teologa świeckiego. Wnioski wskazały na sens tej posługi w działalności Kościoła *ad extra*. Posługa ta obejmuje dbałość o to, aby we wszystkich sferach ludzkiego życia i działania była realizowana idea królestwa Bożego i Boża wola uświęcenia każdego człowieka.

Słowa kluczowe: teolog świecki; laikat; teolog; posługa w Kościele; świętych obcowanie

Wstęp

Teolog świecki i jego posługa w Kościele jest tematem niedopracowanym w porównaniu z innymi kwestiami eklezjologicznymi. W dokumentach Kościoła narracja o posłudze teologów świeckich w Kościele jest niewyraźna. Temat ten jest opracowany w literaturze teologicznej, ale przede wszystkim w ujęciu pastoralnym lub socjologicznym. Na uwagę zasługuje rozprawa socjologiczna ks. Józefa Mikołajca¹ z 2000 roku, najbardziej kompleksowa i wciąż aktualna, dlatego przywoływana w innych opracowaniach na temat teologów świeckich. Celem niniejszej publikacji jest przedstawienie wizji posługi teologów świeckich w perspektywie teologicznodogmatycznej jako uzupełnienia stanu badań utworzonego z opracowań pochodzących z innych specjalności i dyscyplin naukowych. W związku z tym jako założenie przyjęto ogólną koncepcję Kościoła zaprezentowaną w konstytucji *Lumen gentium*, gdzie dogmatyczny aspekt określa zakres refleksji nad kwestią teologa świeckiego, ujmując jego posługę „w tajemnicy Chrystusa i Kościoła”. Jest to perspektywa, którą Sobór Watykański II przyjął do przedstawienia zagadnień mariologicznych celem ukazania, kim jest Matka Pana w Kościele. Zasadne jest zatem postawienie tezy, że posługa teologa świeckiego w Kościele, definiowana przez źródła i autorów opracowań tworzących stan badań na ten temat, powinna być reflektowana (podobnie jak inne posługi kościelne) z perspektywy maryjnej, którą Sobór Watykański II skorelował z dogmatyczną wizją Kościoła. Bez rozeznania na podstawie tego mariologiczno-hagiologicznego paradygmatu, wszelkie wskazania o charakterze prawnokanonicznym czy nawet pastoralnym pozostają w sferze życzeń lub co najmniej pozostawiają niedosyt.

W związku z tym najpierw będzie przedstawiona synteza danych teologicznych na temat posługi teologów w Kościele. Następnie zostaną wyjaśnione różnice w posłannictwie teologa duchownego i świeckiego, z koncentracją na eklezjalnym aspekcie posługi świeckich. Wreszcie zostanie odczytany sens posługi teologa świeckiego w kluczu maryjno-hagiologicznym.

I. Posługa teologów w Kościele

Posługa w Kościele jest formą działalności opartej na darach i charyzmatkach rozdzielanych przez Ducha Świętego. Wiąże się z powołaniem do wykonywania zadań, które składają się na realizację potrójnej funkcji Chrystusa: ka-

---

¹ Jest to książka wydana w 2000 r., pt. *Posługa teologów świeckich w Kościele w Polsce. Studium pastoralne*. Opole. Są też inne opracowania na temat teologów świeckich, dotyczące wybranych aspektów teologicznych (Parzych 2004/2005; Lekka 2015; Wojciechowski 2016).

pląńskiej, prorockiej i królewskiej (Sobór Watykański II 1964, 31, 34, 36; Jan Paweł II 1988, 9, 14; por. Mikołajec 2000, 48n; *Kodeks prawa kanonicznego*, 225; Leszczyński 2000, 332).

Celem posługi w Kościele jest doprowadzenie wszystkich ludzi do prawdziwego, osobistego spotkania z Bogiem (przez Chrystusa, w Duchu Świętym) oraz uczestnictwo w dialogu zbawienia niezbędnym do aktywności, która prowadzi do budowania królestwa Bożego (Sobór Watykański II 1964, 31; por. Jan Paweł II 1988, 36). Inaczej mówiąc – celem posługi w Kościele jest uświęcenie każdego człowieka, dokonujące się we wspólnocie świętych mającej naturę teandryczną (por. Nawracała 2017, 195). Z tego wynika synodalna struktura Kościoła (por. Brunini 2018, 419) oraz dynamika ewangelizacyjna i misyjna *ad intra* i *ad extra* (Wojtyła 1968, 9-23). Posług w Kościele jest wiele i są różne. Według ogólnej systematyki jest posługa sakramentalna – biskupów, prezbiterów i diakonów; posługa Słowa – nauczycieli, katechetów, teologów; posługa miłosierdzia – czyli *caritas* – wszystkich wiernych, a także posługa urzędu związana z zarządzaniem innymi posługami. Zadania wykonywane w ramach posługi teologów są podporządkowane jurysdykcji kościelnej, co w praktyce oznacza wymóg misji kanonicznej do pełnienia określonej funkcji (np. katechety w szkole) (*Kodeks prawa kanonicznego*, 776; Leszczyński 2000, 332).

2. Teolog duchowny i teolog świecki

Zagadnienie posługi teologów świeckich w Kościele jest trudne do systematyzacji, gdyż na ten temat właściwie się nie mówi ani nie pisze. W dokumentach *Magisterium*, zwłaszcza odnoszących się do Soboru Watykańskiego II, jest sporo uwagi skierowanej na laikat w ogólności. Jest też określone posłannictwo świeckich – czyli ludzi, którzy „jako pobożnie działający wszędzie czciciele Boga, właśnie świat uświęcają dla Niego” (Sobór Watykański II 1964, 34). Jeśli zostanie uwzględniony element profesji teologicznej, wówczas – na pierwszy rzut oka – możliwe jest lepsze nakreślenie miejsca teologów świeckich w świecie i w społeczeństwie niż w Kościele. Właściwie nie ma wyraźnej wytyczonej granicy, która pomogłaby dookreślić, czym różni się teolog świecki od duchownego. Posługa teologów w Kościele, oprócz zadań katechetycznych, jest także mało odróżniona od posługi całego laikatu – tak w teorii, jak i w praktyce.

W publikacjach na temat teologów świeckich mówi się, że dotyczy ona aktywności zawodowej i obejmuje następujące obszary²: katechezę szkolną i pa-

² Teologiczna synteza funkcji i posług jest przedstawiona w: Mikołajec 2000, 44-86.

rafialną, misję, liturgię i przepowiadanie podczas liturgii³, mass media, badania i dydaktykę na uczelniach wyższych, działalność w gremiach doradczych (na poziomie parafii, diecezji, konferencji episkopatu, Stolicy Apostolskiej, w zespołach pastoralnych, synodalnych, soborowych itp.), duszpasterstwo specjalistyczne, zwłaszcza rodzin, sąd i administrację kościelną.

Powyższa lista nie jest satysfakcjonująca z punktu widzenia teologii systematycznej czy wprost dogmatycznej. Nie jest bowiem uwidoczniiony aspekt fundamentalny, na którym opiera się logika organizacji administracji struktur eklezjalnych i wypełniania zadań ewangelizacyjnych. Poza tym są tu wymienione posługi, które sprawują nie tylko teologowie świeccy, ale także duchowni. Jest to klasyfikacja posług według funkcji i zadań udostępnionych do wykonania teologom świeckim, a nie charakterystycznych dla nich. Koncepcja tego podziału opiera się na kompetencjach formalnych, a odróżnienie teologa świeckiego od duchownego polega jedynie na określeniu, w jakim zakresie teolog świecki może zastąpić duchownego. Według tej koncepcji teolog świecki lub duchowny mają przypisaną posługę opcjonalnie – kwestią jest tu okoliczność miejsca i czasu⁴. Poza sprawowaniem sakramentów teolog świecki może wypełniać wszystkie zadania, które wypełnia teolog duchowny. W związku z tym należy stwierdzić, że powyższy podział (kanoniczno-socjologiczny) nie przedstawia eklezjalnej posługi teologa *stricte* świeckiego.

3. Kwestia tożsamości teologicznej

Jakie kompetencje decydują o tożsamości teologa? Pierwszym elementem jest założenie o posiadaniu tytułu zawodowego. Teolog musi być fachowcem, z wykształceniem zdobytym w strukturach porządku kościelnego – pod jurysdykcją *Magisterium* (zob. Kongregacja Nauki Wiary 1990, 21; por. Laddach 2017, 32). W polskich warunkach szkolnictwa wyższego w chwili obecnej tytuł zawodowy teologa otrzymuje się po odbyciu co najmniej pięciu lat studiów oraz napisaniu i obronie pracy magisterskiej. Jeszcze kilkanaście lat temu można było ukończyć studia wyższe tylko na podstawie absolutorium a bez tytułu magistra. Jednak status zawodowego teologa równie dobrze może być osiągnany na podstawie innych procedur kwalifikacyjnych. W wypowiedziach Urzędu Nauczycielskiego Kościoła czytamy jedynie o „odpowiednich” kwalifikacjach teologicznych do wykonywania konkretnych zadań wchodzących

---

³ Są różne formy, oprócz zarezerwowanej dla duchownych homilii (*Kodeks prawa kanonicznego*, 786; Sobór Watykański II 1965a, 17; Sobór Watykański II 1964, 33; Franciszek 2021).

⁴ Np. w warunkach braku teologów duchownych, teolog świecki ma poszerzony zakres zadań eklezjalnych do wykonania w warunkach Kościoła lokalnego.

w zakres posługi teologa czy to świeckiego, czy duchownego (zob. Sobór Watykański II 1965b, 5).

Teolog ma też funkcjonować w ścisłej korelacji z Urzędem Nauczycielskim Kościoła (zob. Międzynarodowa Komisja Teologiczna 2012, 37-41) jako „dogłębnie zanurzony w Kościół” (Królikowski 2020, 135). Ponadto zobowiązuje się go do życia według etosu świętości i rzetelności umysłowej – „Uprawianie teologii wymaga duchowego wysiłku związanego ze zdobywaniem ścisłości i uświęceniem” (Kongregacja Nauki Wiary 1990, 9; por. Kociuba 2014, 157-158).

Kim są i co robią teologowie – świecki i duchowny?

3.1. Teolog duchowny

Teologiem duchownym jest mężczyzna, który ukończył studia teologiczne i przyjął sakrament święceń. Posługa duchownych jest skoncentrowana na Eucharystii jako ofierze kapłańskiej Chrystusa (Nawracała 2021, 191-205). To ze względu na nią zostało ustanowione kapłaństwo sakramentalne/urzędowe. Profesja teologiczna towarzyszy posłudze sakramentalnej. W związku z powyższym posługę teologa duchownego należy widzieć w koncentracji mistagogicznej czy też wprost liturgicznej. Wyrazem tego jest zarezerwowanie homilii dla teologa duchownego. Jest to posługa w działalności Kościoła *ad intra*.

3.2. Teolog świecki

Teologiem świeckim jest kobieta lub mężczyzna po ukończeniu studiów teologicznych (w rozumieniu odpowiedniego przygotowania teologicznego) bez sakramentu święceń. Świeccy, którzy chcą włączyć się w posługę Kościoła, są zobowiązani prawem kanonicznym do zdobycia kompetencji wymaganych do wykonania danej posługi (zob. *Kodeks prawa kanonicznego* 1983, 231; por. Leszczyński 2000, 334), nie mogą bowiem być amatorami ani hobbystami. Posłudze teologów świeckich nie towarzyszy ordynacja – czyli nadanie urzędu⁵. Posługa teologa świeckiego w Kościele może być realizowana *ad intra* lub *ad extra*.

---

⁵ Wyjątkiem jest posługa (urząd) katechisty, ustanowiona przez papieża Franciszka 10 maja 2021 roku. W chwili obecnej nie dysponujemy szczegółami pastoralno-kanoniczno-liturgicznymi dotyczącymi warunków wprowadzenia w tę posługę, dlatego w niniejszym opracowaniu posługa katechisty jest tylko wspomniana, bez włączenia do analizy teologicznej.

Ad intra obejmuje zadania w zakresie tych funkcji (katechizacji, posługi urzędowej katechisty, pracownika naukowo-dydaktycznego w zakresie dyscypliny nauk teologicznych itd.), które są wspólne dla teologów duchownych i świeckich. Posługa ta polega na współpracy z duszpasterzami i teologami duchownym we wspólnym organizowaniu życia wewnątrzkościelnego.

Ad extra jest to posługa kościelna wobec ludzi z różnych środowisk pozakościelnych, takich jak mass media, polityka, gospodarka. Świecki teolog powinien być „człowiekiem Chrystusa”, a więc w obliczu różnych gremiów powinien „występować jako człowiek Kościoła” (Wojciechowski 2016, 102-103). Posługa ta polega na bliskim towarzyszeniu ludziom żyjącym w świecie, z intencją wspomaganie ich w organizacji życia rodzinnego i społecznego zgodnie z ewangelicznymi założeniami królestwa Bożego. Obejmuje życie rodzinne i zawodowe różnych profesji. W odróżnieniu od teologów duchownych i innych wiernych świeckich teolog świecki żyje w świecie, zmagając się z różnorodnymi problemami duchowymi i religijnymi, własnymi i innych ludzi, nawet tych, którzy nie korzystają z opieki osób duchownych. Dlatego ta posługa wymaga szczególnego pochylania się nad sprawami ludzi żyjących w świecie oraz dylematami wiary i moralności, z jakimi zmagają się ludzie żyjący w rodzinach i społeczeństwie, a nawet z dala od wspólnoty religijnej. Celem nabywania i rozwijania kompetencji społecznych, charakterystycznych dla posługi teologa świeckiego, jest odszukiwanie w objawieniu Bożym mądrych odpowiedzi na pytania egzystencjalne zwykłych ludzi. Doświadczenie związane z życiem w świecie, wśród laickich struktur społecznych, jest niezbędne do budowania właściwych (czyli godziwych i skutecznych) form oddziaływania ewangelizacyjnego i misyjnego. W związku z powyższym można stwierdzić, że domeną posługi teologów świeckich w Kościele jest zwrot *ad extra* – do świata.

4. Eklezjalna logika posługi teologa świeckiego

Zrozumienie sensu posługi teologa świeckiego wymaga myślenia według ‘logiki eklezjalnej’ jako będącej kontynuacją logiki Chrystusowego Krzyża z tego względu, że Kościół jest Ciałem Mistycznym Chrystusa. Taką logikę prezentuje Sobór Watykański II, wskazując na perspektywę wspólnego powołania wszystkich wiernych do świętości (Sobór Watykański II 1964, 39-42). Duch Święty daje powołanie i związane z nim charyzmaty, które różnią się w zależności od potrzeb czasu i miejsca. Bez tych darów nie da się funkcjonować we wspólnocie eklezjalnej jako wspólnocie świętych ani iść w „pielgrzymce wiary” zmierzającej do ostatecznego spełnienia (eschatycznego) w niebie (zob. Sobór Watykański II 1964, 48). Wierni współpracują z Duchem Świętym na

miarę swoich możliwości i pomysłów oraz wśród okoliczności sprzyjających tej współpracy lub utrudniających ją. Na tej współpracy, wraz z różnorodnymi fluktuacjami, opiera się dynamika życia wewnątrzkościelnego – czyli we wspólnocie Osób Boskich i ludzkich – skoncentrowana na celu historiozbawczym. Różnorodność zadań i powołań realizowana przez członków Kościoła tworzy komplet – poszczególne posługi są względem siebie komplementarne. Inaczej być nie może, gdyż byłoby to swoiste deprecjonowanie godności osoby ludzkiej jako zaproszonej przez Boga do współpracy. Taka właśnie jest logika chrystyczno-eklezyjalna. Według niej posługę teologów duchownych należy odróżnić od posługi teologów świeckich – analogicznie jak różne i na równi ważne są w rodzinie posługi ojca i matki – różne i ściśle komplementarne.

5. Eklezyjalny potencjał teologa świeckiego

Teologiem zawodowym jest się w określonym społeczeństwie kościelnym i świeckim. Dlatego zawód teologa wykonywany przez osobę świecką obejmuje wypełnienie obowiązków kościelnych oraz obywatelskich (por. Laddach 2017, 31). Posługa teologów świeckich jest związana z funkcjami kościelnymi oraz z zawodami i funkcjami pozateologicznymi. Obejmuje politykę, kulturę oraz gospodarcze i ekonomiczne sfery życia społecznego.

Teolog świecki różni się od wiernego, który nie jest teologiem, tym, że jego tożsamość obejmuje pogłębioną świadomość bycia chrześcijaninem. Oznacza: znajomość treści objawienia Bożego, rozumienie jego adekwatności do ludzkiej egzystencji, umiejętność sprawnego (*sic!*) wdrażania w życie codzienne nauki Jezusa Chrystusa oraz pogłębioną wrażliwość na ludzkie słabości i niedomagania w pojmowaniu logiki wiary i łaski. Teolog świecki powinien być specjalistą od realizacji powołania do świętości w każdych warunkach antropologicznych, kulturowych i społecznych. Sprawności te nabywa się stopniowo, począwszy od formacji intelektualnej oraz poprzez rozwój świadomości chrześcijańskiej i zdobywanie doświadczeń w ramach wykonywanego zawodu.

Teolog duchowny uczestniczy we wspólnocie kapłańskiej poprzez liturgię godzin, ma obowiązek odbyć co jakiś czas rekolekcje kapłańskie, jest zobligowany do posłuszeństwa biskupowi miejsca. W przypadku teologa świeckiego nie stawia się mu wysokich wymagań, oprócz tego, aby swoim życiem nie gorszył innych. Teologowi świeckiemu zostawia się pełną swobodę życia duchowego. Staje się on sam sobie przewodnikiem duchowym – jeśli ma w sobie jakąś dozę pokory, wówczas korzysta z kierownictwa duchowego – nie jest zobligowany do funkcjonowania w jakiejś grupie/wspólnocie wspomagającej

stały rozwój duchowy. Władze kościelne nie wymagają od teologa świeckiego więcej wysiłku w ramach formacji stałej niż od innych wiernych świeckich. Po Soborze Watykańskim II Kościół instytucjonalny zainwestował w kształcenie teologów świeckich, ale nie wytyczył szlaków korzystania ze wzbudzonego i nagromadzonego w ten sposób „potencjału eklezjologicznego”. Tymczasem teolog świecki chce być w Kościele jakby „bardziej”, „wyraziściej”, służąc Chrystusowi zgodnie z otrzymanym powołaniem – w przeciwnym razie raczej nie byłby zainteresowany studiami teologicznymi. W związku z tym, podobnie jak teolog duchowny, świecki także potrzebuje wspólnoty i konkretnego porządku w realizacji swojego powołania. Konieczność systemowego koordynowania posługi teologów świeckich wynika z tego, że okoliczności socjalne i społeczne często sprzyjają osłabieniu duchowemu – zamiast być solą ziemi bardziej słoną niż inni wierni świeccy⁶ – teolog świecki gubi się w meandrach świeckości świata. Problemem może się stać stopniowo osłabiana duchowość religijna (Gryaznova 2021, 102), gdy jest za mało rozwijana albo niepielegnowana. Być może papieskie motu proprio *Antiquum ministerium* (Franciszek 2021) o ustanowieniu kościelnej posługi katechisty zainicjuje działania wewnętrzkościelne zmierzające do usystematyzowania zadań i utworzenia programów związanych ze ścisłą organizacją posługi teologa świeckiego w Kościele. Za pomocą niniejszego opracowania zwracam się do władz kościelnych i środowisk teologicznych z postulatem i prośbą o podjęcie tematu organizacji programu formacji stałej dla teologów świeckich, uwzględniającego okoliczności określone wykonywanym zawodem oraz stanem.

6. Hagiologiczny profil teologa świeckiego

Powyższe analizy dotyczące posługi teologa świeckiego skłaniają do zaproponowania – czy też poddania pod dyskusję – koncepcji modelu „teologicznego profilu teologa świeckiego”. Jest to hagiologiczny profil, którego ideałem i wzorem jest Maryja – jako Matka i Nauczycielka oraz najświętsza wśród wszystkich świętych. Określenie „hagiologiczny” pochodzi od greckiego słowa *hagios* – ‘święty’. Konsekwentnie, hagiologia jest to nauka badająca świętość i świętych (Grégoire 1987, 11; Werbiński 2004, 19)⁷. W tej propozycji chodzi o sprofilowanie posłannictwa teologa świeckiego według wzoru figury maryjnej, którą Sobór Watykański II utworzył, ukazując Maryję

⁶ Hiperbola utworzona na biblijnej perykopie Mt 5,13-16.

⁷ Istnieje specjalność teologiczna „hagiologia”, która w klasycznym ujęciu obejmuje badania świętości kandydatów na ołtarze. Badania nad świętymi po ich wyniesieniu na ołtarze obejmują tworzenie i odczytywanie śladów pamięci o świętych – jakby nowych losów świętego. Tym okresem zajmuje się „hagiologia aspektowa” (Parzych-Blakiewicz 2019, 249-264).

„w tajemnicy Chrystusa i Kościoła” jako pierwszą wśród „pokornych i ubogich Pana, którzy z ufnością oczekują i dostępują od Niego zbawienia” (Sobór Watykański II 1964, 55) – czyli świętych. Maryja jest osobą najlepiej znającą Jezusa⁸, najgłębiej przeżywającą obecność Ducha Świętego (Sobór Watykański II 1964, 56; zob. Napiórkowski 1988, 232), najwierniej wypełniającą Boże powołanie⁹, a jednocześnie żyjącą w świecie – pokornie, cicho, na prawach zwykłych członków *Kahal Jahwe* (Jan Paweł II 1987, 3). Osoba i figura teologiczna utworzona na biblijnym i dogmatycznym profilu Maryi, otwiera szersze *spectrum* narzędzi do pogłębionego rozumienia sensu posługi teologów duchownych i świeckich w Kościele, wskazując na wspólnotę świętych jako ludzi reprezentujących doświadczenie harmonizowania wiary z życiem. Kontekst maryjny stanowi klucz w zdefiniowaniu fundamentalnych założeń określających posługę teologa świeckiego, ze względu tę samą przynależność stanowią Maryi i świeckich. Dlatego takie ujęcie – maryjno-hagiologiczne – jawi się jako najbardziej adekwatne do ukazania wizji posługi teologa świeckiego w Kościele – czyli w tajemnicy/misterium Chrystusa i Kościoła.

Najświętsza Maryja Panna i pozostali święci to ludzie, którzy w swoim życiu wyróżnili się heroizmem cnót chrześcijańskich (por. Sobór Watykański II 1964, 50). Reprezentują oni prawdopodobnie wszystkie stany, narody, grupy wiekowe i zawodowe. Wielu świętych znanych jest jedynie z przekazów legendarnych, bez poświadczenia historyczności. Tworzą oni wtedy swoisty konkret kerygmaticzny – z ich imieniem wiąże się bowiem jakieś przesłanie, katecheza. Każdy święty zawsze wskazuje na Jezusa Chrystusa, jest jakby komentarzem do Księgi Objawienia, którą jest Osoba Wcielonego Syna Bożego. Taka właśnie, skonstruowana na paradygmacie wspólnoty świętych z Maryją na czele, jawi się koncepcja posłannictwa teologów świeckich. Posłannictwo to jest skojarzone z eklezjalnym towarzyszeniem świata – tak jak czynią to święci, oraz z wypełnianiem tego posłannictwa razem z nimi, w ramach „obcowania świętych” wyrażanego przez różnorodne ślady pamięci o nich pozostawione we wszystkich zakamarkach kultury.

Zakończenie

Posługa teologa świeckiego w misterium Chrystusa jest skoncentrowana na wzmacnianiu i stałym rozwijaniu tożsamości chrześcijańskiej. Zaś w miste-

---

⁸ „Błogosławiona Dziewica postępowała naprzód w pielgrzymce wiary i utrzymywała wiernie swe zjednoczenie z Synem aż do krzyża [...] najgłębiej współpracowała ze swym Jednorodnym i z Jego ofiarą złączyła się matczynym duchem” (Sobór Watykański II 1964, 58).

⁹ „Maryja [...] wolną wiarą i posłuszeństwem współpracowała w dziele ludzkiego zbawienia” (Sobór Watykański II 1964, 56).

rium Kościoła jest działalnością uświęcającą wszystkie obszary i konkretne miejsca całego stworzenia. Obejmuje ona wykonywanie określonych zawodowych zadań wewnątrzkościelnych (np. katechety) oraz tworzenie atmosfery stałego dynamizowania ludzkiego środowiska w kierunku ożywiania królestwa Bożego (np. w rodzinie). Teolog duchowny jest odpowiedzialny przede wszystkim za wykonywanie posługi związanej z urzędem zapewniającym jedność miejsca i chwili z Wiecznikiem i Golgotą. Teolog świecki zaś posługuje na dalszym etapie rozchodzenia się kręgów Bożej łaski od liturgii do codziennego życia świeckich chrześcijan i niechrześcijan. Wykonuje zadania *ad intra*, ale przede wszystkim *ad extra Sanctae Ecclesiae*. Posługą teologa świeckiego jest bycie „człowiekiem Chrystusa” i „człowiekiem Kościoła”, obejmuje ona działania, powodujące, że świat i ludzkie środowiska życia oraz pracy sprzyjają uświęceniu każdego człowieka i doprowadzeniu go do spełnienia eschatycznego we wspólnocie wszystkich świętych z Bogiem.

BIBLIOGRAFIA

- Brunini, Marcello. 2018. In cammino verso la sinodalità ecclesiale sospinti da papa Francesco. *Rassegna di Teologia*, 59, 419-440.
- Franciszek. 2021. *Motu Proprio „Antiquum ministerium”* (10 V 2021). Dostęp: 10.05.2021, https://www.vatican.va/content/francesco/pl/motu_proprio/documents/papa-francesco-motu-proprio-20210510_antiquum-ministerium.html.
- Grégoire, Réginald. 1987. *Manuale di agiologia. Introduzione alla letteratura agiografica*. Fabriano Monastero San Silvestro Abate.
- Gryaznova, Elena V. i in. 2021. The Theologian Profession In The Information Society: Hopes And Prospects. *European Publisher*, 102. DOI: 10.15405/epsbs.2021.02.02.45
- Jan Paweł II. 1987. *Encyklika „Redemptoris Mater”*.
- Jan Paweł II. 1988. *Adhortacja apostołska „Christifideles laici”*.
- Kociuba, Grzegorz. 2014. Eklezjalne uwarunkowania powołania teologa. *Studia Pelplińskie*, 47, 155-166.
- Kodeks prawa kanonicznego*. 1983. Poznań.
- Kongregacja Nauki Wiary. 1990. *Instrukcja o powołaniu teologia w Kościele „Donum veritatis”* (24 V 1990), 21. Dostęp: 24.05.1990. https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_19900524_theologian-vocation_pl.html.
- Królkowski, Janusz. 2020. Eklezjalne i naukowe zadanie teologia w świetle instrukcji *Donum veritatis* Kongregacji Nauki Wiary. *Studia Teologii Dogmatycznej*, 4, 133-146.
- Laddach, Agnieszka. 2017. Teolog świecki w społeczeństwie. *Wiadomości Historyczne*, 1, 31-34.
- Lekka, Dorota. 2015. Powołanie teologa świeckiego w Kościele. *Seminare*, 36*(3), 11-20.
- Leszczyński, Grzegorz. 2000. Uczestnictwo wiernych świeckich w posłudze zarządzania, nauczania i uświęcania Kościoła. *Łódzkie Studia Teologiczne*, 9, 325-336.
- Międzynarodowa Komisja Teologiczna. 2012. *Teologia dzisiaj: perspektywy, zasady i kryteria (29 XI 2011)*. Wydawnictwo Księży Sercanów – Kraków. Dostęp: 1.09.2020. https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/cti_documents/rc_cti_doc_20111129_teologia-oggi_pl.pdf.

- Mikołajec, Józef. 2000. *Posługa teologów świeckich w Kościele w Polsce. Studium pastoralne*. Opole.
- Napiórkowski, Stanisław Celestyn. 1988. *Matka mojego Pana*, Opole.
- Nawracała, Tomasz. 2017. Teandryczność – klucz do zrozumienia eklezjologii chrystologii. W: *Jeżus Chrystus w świetle teologicznych kontrowersji wczoraj i dziś*, red. Bogusław Kochaniewicz, Adam Wojtczak, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań, 189-199.
- Nawracała, Tomasz. 2021. The priesthood of Christ in the light of John Paul II's Letters to Priests for Maundy Thursday. *Forum Teologiczne*, 22, 191-205. DOI: 10.31648/ft.6930
- Parzych, Katarzyna. 2004/2005. Teolog świecki według „Biuletynu Instytutu Kultury Chrześcijańskiej im. Jana Pawła II w Olsztynie”. *Studia Warmińskie*, 41-42, 365-389.
- Parzych-Blakiewicz, Katarzyna. 2019. Hagiologia „aspektowa” jako perspektywa integracji badań teologicznych i nieteologicznych. *Studia Warmińskie*, 56, 249-264.
- Sobór Watykański II. 1964. *Konstytucja dogmatyczna o Kościele „Lumen gentium”*.
- Sobór Watykański II. 1965a. *Dekret o działalności misyjnej Kościoła „Ad gentes”*.
- Sobór Watykański II. 1965b. *Dekret o formacji kapłańskiej „Optatam totius”*.
- Werbiński, Ireneusz. 2004. *Problemy i zadania współczesnej hagiologii*. Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń.
- Wojciechowski, Michał. 2016. Kim są teologowie świeccy? *Teologia i Człowiek*, 34(2), 93-107. DOI: dx.doi.org/10.12775/TiCz.2016.018.
- Wojtyła, Karol. 1968³. Wstęp ogólny. W: Sobór Watykański II. *Konstytucje, dekrety, deklaracje. Tekst polski*, Poznań, 9-23.

KATARZYNA PARZYCH-BLAKIEWICZ – dr hab., prof. UWM, kierownik Katedry Teologii Fundamentalnej, Dogmatycznej i Nauk Biblijnych w Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie.